

2. јун

Стеван Вранеш

Сведобро

Народно позориште Ужице

Stevan Vraneš

Allgood

The National Theatre Užice

Режија: НЕМАЊА РАНКОВИЋ
Сценографија: МАРИЈАНА ЗОРЗИЋ ПЕТРОВИЋ
Костимографија: СНЕЖАНА КОВАЧЕВИЋ
Музика: АНА ЋУРЧИН и ГОРАН АНТОВИЋ
Сценски покрет: ФЕРИД КАРАЈИЦА
Дизајн светла: РАДОМИР СТАМЕНКОВИЋ

Улоге

Марина: ТАЊА ЈОВАНОВИЋ
Јована: БИЉАНА ЗДРАВКОВИЋ
Рајко: ИГОР БОРОЈЕВИЋ
Жарко: БРАНИСЛАВ ЉУБИЧИЋ
Ника: ТИЈАНА КАРАИЧИЋ

Представа траје 1 сат и 40 минута

Director: NEMANJA RANKOVIĆ
Stage Design: MARIJANA ZORZIĆ PETROVIĆ
Costumes: SNEŽANA KOVAČEVIĆ
Music: ANA ĆURČIN and GORAN ANTOVIĆ
Stage Movement: FERID KARAJICA
Lights Design: RADOMIR STAMENKOVIĆ

Cast

Marina: TANJA JOVANOVIĆ
Jovana: BILJANA ZDRAVKOVIĆ
Rajko: IGOR BOROJEVIĆ
Žarko: BRANISLAV LJUBIČIĆ
Nika: TIJANA KARAIČIĆ

Duration 1 hour and 40 minutes

Писац

О каквом тексту је овде реч? Драматург Стеван Вранеш написао је драму са пет лица под насловом *Сведобро*. Од тих пет карактера, три су женска. Од три женска

лика, два су вршњакиње, жене у зрелим годинама, у годинама када смо склони да правимо билансе и сводимо рачуне сами са собом. То су увек и свуда најбоље године нашег живота. И свака генерација има своје. Једнима су их појели скакавци, политика небеског народа и ратови деведесетих, други су прерано остарили да би дочекали транзицију и демократизацију друштва, трећи су пожурили да живе по диктату и ритму другог неког света који им стално ствара горушицу. Како год било, црта је подвучена, сагледава се пређени пут не би ли се наставило даље, исто као и до сада или неким новим путем. Питање је и дилема.

Друштвено лицемерје, страх од промене, неостварена љубав, материнство и женственост, патриотизам и родољубље, моралност и каријеризам, имати и немати, бити свој и не бити свој, све су то теме које је у мањој или већој мери тематизовао млади писац Стеван Вранеш.

Милош М. Радовић (о драми *Сведобро* у часопису *Театрон*)

Стеван Вранеш

Рођен је 1979. у Београду, где је одрастао и провео највећи део свог живота. Почео да пише још у средњој школи за аматерске трупе и позоришта. Дипломирао је драматургију на Факултету драмских уметности у Београду.

За време студија написао је сценарије за неколико кратких филмова. Након дипломског сценарија и драме, није више написао ништа за позориште и филм. Све до 2016, када је одлучио да је време да се врати свом основном животном позиву.

Последњих петнаест година бавио се идејама и људима, рекламама – као креативни директор, издавао магazine, развијао дигиталне медијске пројекте широм Европе и радио у неколико великих мултинационалних корпорација. У једној још увек ради. Написао је много више пословних планова него било чега другог. Пише и блог о личном развоју и развоју каријере под насловом *Mission 45*.

Драма *Сведобро* је његова повратничка и покајничка драма. Настала као тест и потреба за суочавањем са сопственим демонима и талентом за писање, који можда више не постоји. Написана у тренуцима отетим од посла и супруге и два сина, у Опатији, на Палићу и у Рафаиловићима.

Редитељ

Текст је веома слојевит, али за мене он је првенствено прича о самоћи. На тај начин сам га доживео и том идејом сам се водио приликом постављања комада. То је и драма о последицама које је транзиција оставила на јунаке комада, који су жртве изгубљених година, које им је неко украо и тиме им одузео могућност да живе „нормалним“ животом. Текст у више слојева анализира проблеме генерације која је младост потрошила у транзицији и која своје најбоље године дочекује са пуно рана, ожиљака и недоумица о томе како наставити живот.

Немања Ранковић

Рођен је 1979. Дипломирао на Академији уметности у Новом Саду у класи проф. Виде Огњеновић, магистрирао на Универзитету уметности у Београду код ментора проф. Огњенке Милићевић. Као магистар и стипендиста Народног позоришта Ужице постаје уметнички директор ужичког Народног позоришта и Југословенског позоришног фестивала – фестивала без превода, те је заслужан за његов концепт и позиционирање на регионалној позоришној сцени. Са својим позориштем појављује се 2007. као учесник Венецијанског бијенала по други пут, а исте године на Фестивалу професионалних позоришта Србије „Јоаким Вујић“ награђен је за најбољу режију.

Најзначајније режије: *Уметности и доколица* Стива Тешића, *Меџак* за све Душана Спасојевића, *Ines De Castro* Џоа Клифорда, *Силеџика* и љубав

Фридриха Шилера у адаптацији Небојше Ромчевића, *Огумирање међеда* Бранка Ћопића у адаптацији Олге Димитријевић, *Невидљиви људи* Јелене Кајго... Представе наступале и освајале награде на домаћим и међународним фестивалима.

Критика

Драма Стевана Вранеша *Сведобро* прича је о нама данас, дакле о Србији, о животу у њој и њеним житељима који су за непуне три минуле деценије прошли кроз пакао суровог распада некада заједничке земље и серију ратова у којима ова држава, барем званично, није учествовала. Били су, затим, грађани још две државе, преко нас је протутњала једна од највећих инфлација које памти историја, а преживели смо и трауму такозваног НАТО бомбардовања, заправо рата против највеће војне силе савременог света. Суочили смо се и са светском економском кризом, те агонијом мучног процеса транзиције која је, барем у нашем случају, по свој прилици започела још када је обнародована вест да се Јосип Броз Тито озбиљно разболео. Констатација да Србија, као једна од средишњих тачака Балкана, производи више повести но што је у стању да свари, оставила је – као што добро знамо – ужасне последице на овдашње нараштаје, изложивши их невиђеним траумама и разноврсним бруталностима.

Па ипак, у Вранешовом комаду ничег бруталног неће бити. Напротив, овај аутор исписује у основи лирску драму о људима који су се на различите начине дистанцирали од света, који су утекли од вреве живота да би за себе нашли мир у некој шумској бестрагији и покушали да се наново успоставе – ако не више као друштена бића, а оно барем као колико-толико нормалне личности. Но, испод површине једноставне и наизглед мирне свакодневице у микроуниверзуму чије име би уистину могло да гласи „Сведобро“, јер се сви тамошњи житељи труде да убеде себе како им је све потман, јасно осећамо притајене дамаре потиснутих али не и разрешених унутрашњих траума. Премда у радњи и поступцима Вранешових драматис персона нема бруталности, она је ипак и те како присутна, притајена је и одређује атмосферу свакодневног живота. Слутимо је не само у реакцијама, у нагло прекинутим реченицама, у погледима кришом, испод ока, упућених сабеседницима или у ћутању младића за којег нећемо сазнати зашто је престао да говори, као ни да ли је уистину нем или је ћутање само његова реакција на неку жестоку трауму коју му је својевремено приредио живот у овој држави. Потиснуте трауме и глуву јек некадашње бруталности препознајемо и у никада до краја саопштеној исповести главне јунакиње ове драме, али и

у изненадном, ненајављеном доласку њене пријатељице која у бестрагију долази да би обновила њихово некадашње пријатељство. Вранеш се, дакле, подухвата изузетно тешког задатка да драмску тензију, која одређује понашање његових драмских ликова, пресели у њихове унутрашње светове, да их не оспољи кроз драмску радњу и учини их видљивим на основу отворених сукоба, на којима – као што знамо – иначе по правилу почива сваки класичан драмски комад. Штавише, већ је констатовано да писац драме *Сведобро* инсистира на лирској димензији комада; он, наиме, својим јунацима не суди, за њих и њихове поступке он исказује максимално разумевање, прецизно одмерава мотивацију која их води у акцију и никога од њих не приказује као негативца. Заиста тежак задатак!

Једноставно, он их пушта да следе линије властитих карактера, омогућава им да искрено и отворено саопште своје животне позиције, али и да признају личне заблуде, па отуда драмску радњу гради на њиховим унутрашњим сукобима. Али и на одјецима давнашњих евидентно жестоких драма, на еху деценијама нагомиланих последица свеопште бруталности кроз коју су пролазили и која је у њима оставила све те ожиљке.

Марина, главна јунакиња драме, свој душевни мир покушава да нађе у осами живота у брвнари усред шуме. Редовно је посећује двоје младих локалаца – девојка која машта о одласку у велики свет и њен неми пријатељ. У брвнару повремено навраћа и необични самотњак чудне

животне приче, некадашњи учесник у најновијој серији балканских радова, човек који је имао породицу, али сада је више нема. Но, он у брвнару долази када му је воља, никада најављен, најчешће усред мркле ноћи. Нема сумње да је он Маринин љубавник, али је јасно и да њихов однос није утемељен на љубави. Изненада у овај микросвет улази Маринина пријатељица из младости, очигледно да би исправила давно покварене односе са некадашњом другарицом.

(...) Редитељ Немања Ранковић доследно поштује лирске тонове драмског предлошка. Специфичан карактер драме он адекватно транспонује у сценску радњу, а кроз рад са глумцима само још више и прецизније изоштрава дискретне линије њихових личних, унутрашњих сукоба. Све у овој представи, дакле, остаје сведено на полутонове, наговештаје, недоречености и слутње. Па ипак, све је и даље сасвим јасно, позоришно је читко и драматуршко-редитељски функционално.

(...) Тумачећи улогу Марине Тања Јовановић постиже прави подвиг јер у потпуности глумачки артикулише и противречности које одређују главну јунакињу али и њен јасно постављени карактер. Отуда је пред нама само наизглед снажна жена, способна да се носи са осамом коју је изабрала, али и крчка особа која је навикла да се пред животом не престано повлачи. Рајко Игорa Боројевића привидно је снажан горштак који је своју животну причу буквално измислио, а управо је на основу модела лика који непрекидно у животу глуми лаж претворио у средство којим покушава да се сакрије – не само од других, него и од себе самог. Бранислав Љубичић је немост свог Жарка носио храбро и промишљено,

без глуматања и пренаглашавања, тачно је свдећи на меру функционалности. Тијана Караичић је иза брљивости и нападно агресивног понашања младе Нике открила дубоке слојеве осетљивости и рањивости овог лика. И Биљана Здравковић је улогу Маринине пријатељице Јоване градила на поигравању привидом; уважавала је, с једне стране, Јованину отвореност и непосредност, док је, с друге, дискретно указивала на постојање и других разлога коју су пријатељицу довеле у шумску забит. У драмској и позоришној стварности, каква је ова наша, у којој је приказивање разних облика бруталности постало нека врста заштитног знака – што може бити последица свакодневног живота, но и одјек светских трендова – представа *Сведобро* је апартна појава. Као такву, али и не и једино због тог разлога, ужичку представу ваља с уважавањем и дужном пажњом поздравити.

Александар Милосављевић (*Радио Београд 3*)

Сведобро као животни став

(...) Већ и из овако препричаног комада да се наслутити читав низ опозиција које овакав комад покушава да тематизује: некад/сад, мушко/женско, пријатељ/непријатељ, лаж/истина, град/природа, млад/стар, закон/криминал, друштво/појединац, здраво/нездрави итд... Немања Ранковић, као и много пута до сада, показује знатну вештину у стварању атмосфере и проблематизовању идеје коју изводи пред јавност. Препознате недостатке драмског текста – од малог броја догађаја до прелитерарног говора – покушава да измести из дословног у поетски реализам. То му успева како на нивоу игре светлости и таме, у којој дифузно светло подједнако ствара утисак отуђености и топлине (дизајн светла Радомир Стаменковић), тако и савршеним композицијама Ане Ђурчин и Горана Антовића, које својом меланхолијом и сетом дају тон читавој представи. Редитељ управо и инсистира на пригушеним осећањима и реакцијама, јасно стављајући до знања да какви год срећни или несрећни догађаји да се уплету у свакодневицу појединца, живот настави да има своје хронично стање протицања. *Сведобро* на овај начин постаје и/или препознаје оптимизам као једино исправан животни став. Ипак, свест да је сцени, подједнако као и гледаоцу, потребна каква-таква атракција, па макар и не била акциона, која ће га на тренутак изместити из стања безбрижног посматрања једноличности, можда у брехтовско тумачења досадашњег гледања, редитељ, уз помоћ сценографиње Маријане Зорзић Петровић, покушава да дообјасни затвореност и скученост ликова и њихових односа...

Спасоје Ж. Миловановић (*Бајгала*)

Writer

Stevan Vraneš

Stevan Vraneš was born in 1979 in Belgrade. He started writing as a high school pupil for amateur troupes and theatres. He graduated in Dramaturgy from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade.

During university he wrote screenplays for several short films. After his graduation screenplay and drama, he stopped writing for theatre and cinema until 2016, when he decided to return to his original calling.

In the past fifteen years he has explored ideas and people, advertisements – as a creative director, he has published magazines, developed digital media projects throughout Europe and worked for a few multinational corporations. He still works in one of them. He has written more business plans than any other kinds of texts. He writes a blog about personal and career development entitled *Mission 45*.

The drama *Svedobro (Allgood)* is his drama of return and penance. It was created as a test and a need to face his own demons and writing talent, which might no longer exist. It was written in the moments stolen from his wife and two sons, during holidays.

Director

Nemanja Ranković

Born in 1979, Nemanja Ranković graduated from the Academy of Arts in Novi Sad in class of Prof. Vida Ognjenović and received his MA from the University of Arts in Belgrade with mentor Prof. Ognjenka Milićević. As an MA and on scholarship of the National Theatre Užice, he got the post of the Artistic Director of the same theatre and the Yugoslav Theatre Festival – a festival without translation, creating its concept and contributing to its positioning on the regional theatrical scene. In 2007, with his theatre, he participated in the Venice Biennial for the second time, and in the same year he received Best Director Award from the Festival of Serbian Professional Theatres "Joakim Vujić".

His projects include: *Art and Leisure* by Steve Tesich, *Metak za sve (A Bullet for Everyone)* by Dušan Spasojević, *Ines De Castro* by John Clifford, *Love and Intrigue* by Friedrich Schiller adapted by Nebojša Romčević, *Odumiranje međeda (Bears' Dying Out)* by Branko Ćopić adapted by Olga Dimitrijević, *Nevidljivi ljudi (The Invisible People)* by Jelena Kajgo... His plays have appeared and received awards at national and international festivals.

Reviews

The drama *Svedobro* by Stevan Vraneš speaks of us today, that is, about Serbia, about the life here and its people who have, in the last three decades, been through hell of the brutal breakup of the once shared country and a series of wars in which this state, at least officially, did not participate. They have been citizens of two more states, one of the greatest inflations recorded in history

has affected them, and they have survived the trauma of the so-called NATO bombing, actually a war against the greatest military force of the modern world. We have also faced the global economic crisis, and the agony of the painful process of transition, which, at least in our case, began when the news about Josip Broz Tito's serious illness was released. The fact that Serbia, as one of the central points of the Balkans, produces more history than it can digest has resulted in - as we well know - terrible consequences for the generations to come, exposing them to unprecedented traumas and various brutalities.

Nevertheless, in Vraneš's play, there will be nothing brutal. On the contrary, this author essentially draws up a lyrical drama about people who have, in various ways, distanced themselves from the world, who have escaped from the bustle of life in order to find peace in some wooded backcountry and to try to re-create themselves - if not as social beings, at least as reasonably normal persons. But under the surface of a simple and seemingly peaceful everyday life in the microcosm whose name could really be "Allgood", because all the locals are trying to convince themselves that everything is perfect for them, we can clearly feel the suppressed but not resolved internal traumas pulsating underneath the surface. Although there is no brutality in the actions of Vraneš' dramatis personae, it is still present, although hidden, and it permeates the atmosphere of their everyday life. We can feel it in the reactions, sentences suddenly interrupted, sideways glances stolen at the people in casual conversation, or in the silence of the young man for whom we are not to learn why he stopped talking, whether he is really mute or his silence is only a reaction to a severe trauma brought by living in this country. The suppressed traumas and the hollow echo of the former brutalities are also recognized in the never fully accounted confession of the leading female character of this drama, but also in the sudden, unannounced arrival of her friend who comes to the middle of nowhere to renew their former friendship.

(...) The director of the play, Nemanja Ranković, has consistently and fully observed the lyrical tones of the dramatic text. The distinctive nature of the drama is adequately transposed into the stage action, and through the work with the actors he has managed to delineate more precisely the discreet lines of their personal, inner conflicts. Everything in this play, therefore, remains reduced to half-tones, hints, understatements and vagueness. Nevertheless, everything is still quite clear, theatrically legible and functional in terms of dramaturgy and directing. The imaginative stage design by Marijana Zorzić Petrović has greatly contributed to the realisation of the director's ideas. She has given the substance to the microcosm on the stage, elaborating every detail of it, but also pointing to the fluidity of the reality with unexpected stage design solutions, by opening pronouncedly stylised spaces thus suggestive of the lyricism that is transferred from the privacy, imagination and inner worlds of the dramatic characters to the outside world, into the environment they live in. The lyrical impression of the play is also contributed by the gentle musical main theme composed by Ana Ćurčin and Goran Antović.

Aleksandar Milosavljević (*Radio Belgrade 3*)